herpy

ORMAR

Eastern Pinesnake

Pituophis melanoleucus

Pituophis melanoleucus är en kraftig, dagaktiv och grävande snok från sydöstra USA, där den lever i sandiga tallskogar och öppen buskmark. Den blir 120-210 cm, är ljus med mörka fläckar och har en spetsig nos som är byggd för att gräva. Hotad väser den högt och vibrerar med svansen som en skallerorm. Den är härdig och äter villigt, men den är stor och stark och en skicklig rymningskonstnär.

Familj: Colubridae Tidigare namn: *Coluber melanoleucus; Pityophis melanoleucus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**120-210 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**10-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande och grävande**
Biotop	**Savann och tempererad skog och äng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**120 × 60 × 45 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-29 °C**
Värmeplats	**30-34 °C**
Temperatur, natt	**18-24 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Behövs inte**
Föda	**Ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**36-48 mån.**
Kullstorlek	**3-24 ägg**
Kullar per år	**1**
Inkubation	**64-79 dagar** vid 26-28 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Pituophis melanoleucus är en stor, tung och muskulös, ogiftig snok. Huvudet är litet i förhållande till kroppen och har en spetsig nos med en förstorad nossköld, som ormen använder för att gräva i lös jord. Ryggen har kölade fjäll i 27-37 rader, och djuret har fyra små sköldar framtill på huvudet, där de flesta andra nordamerikanska ormar bara har två. Grundfärgen är ljus, från vit och grädde till gråbrun, överlagrad av svarta, bruna eller rödbruna fläckar. Hos formen från det norra området är framkroppen tydligt svart och vit, och bakkroppen är brunfläckig. Hos formen från Florida och Georgia är färgen grå- till rostbrun med otydliga fläckar, och hos formen från den sydvästra Golfkusten är djuret nästan helt svart med rödaktig nos. Ungar är mattare och får sina fulla färger efter första hudömsningen.

Vuxna djur är 120-210 cm långa inklusive svans, och enstaka djur når över 230 cm. Könen liknar varandra. Nykläckta ungar mäter 33-45 cm. Arten är en av de största ormarna i östra Nordamerika.

Artnamnet är sammansatt av ord för svart och vit och pekar på den kontrastrika teckningen. Tre underarter används i litteraturen: *P. m. melanoleucus*, *P. m. mugitus* och *P. m. lodingi*. Nyare genetiska undersökningar visar att underarterna inte motsvarar åtskilda släktlinjer, utan glider över i varandra, så indelningen är under revidering. Tidigare hörde också de västliga formerna till arten, men de förs nu under *Pituophis catenifer*, och *Pituophis ruthveni* räknas som egen art. Djur i handeln kan därför ha sålts under många namn; skötseln är densamma för dem alla.

Djuren är starka och kräver respekt. Uppfödda djur blir som regel lugna vid regelbunden hantering, men de väser högt och kan slå ut, särskilt som ungar.

Utbredning och livsmiljö

Pituophis melanoleucus lever i den sydöstra delen av USA. Området går från södra New Jersey och västra Virginia över North och South Carolina, Georgia och Florida till Alabama, Mississippi och östra Louisiana, och mot norr till Tennessee och södra Kentucky. Beståndet är splittrat i flera åtskilda delområden, varav en del ligger långt från huvudutbredningen, till exempel i södra New Jersey och i bergen i Virginia och West Virginia. I Georgia och Alabama går formerna i varandra.

> **Naturlig utbredning:** USA.

LIVSMILJÖ

Pituophis melanoleucus lever på torra, väldränerade och sandiga marker med lite bottenvegetation: tallskogar, sandiga blandskogar av tall och ek, öppen buskmark, gamla åkrar och torra, steniga höjdryggar. Många av livsmiljöerna brinner regelbundet, och det håller dem öppna. Arten finns från havsnivå och upp i bergens lägre delar.

Ormen är dagaktiv och aktiv från mars eller april till oktober eller november. Den tillbringar mycket tid under jord, i självgrävda gångar eller i gångar efter gnagare, där den hittar byte och gömmer sig för kyla och stark sommarvärme. Den äter gnagare, jordekorrar, mullvadar, fåglar och fågelägg och dödar bytet genom att klämma det mot gångens vägg. Vintern tillbringas i hålor, i vissa områden gemensamt, i andra ensam. I Florida är vintern så mild att djuren inte går i egentlig vintervila. Ägg läggs i självgrävda hålrum i lös sand eller under stenar och trädstammar.

Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

Det finns relativt lite kunskap om skötseln av just *Pituophis melanoleucus*, eftersom djuren i handeln ofta har sålts under andra namn. Den sköts som de närmaste släktingarna, *Pituophis catenifer* och *Pituophis ruthveni*, och de siffror som inte är kända för arten själv är lånade från släktet.

En vuxen orm behöver ett terrarium på minst 120 × 60 × 45 cm (längd × bredd × höjd). Golvytan är viktigare än höjden, eftersom arten gräver och undersöker, men sällan klättrar. De största djuren behöver mer plats. Ungar kan börja i en liten låda på omkring 30 × 20 cm och flyttas upp i takt med tillväxten. Arten hålls enskilt. Ormar av det här släktet äter sällan artfränder, men hanar kan slåss, och problem kan uppstå utan förvarning.

Använd en 5-10 cm djup, torr och lös botten av till exempel aspspån, som ormen kan gräva i. Undvik ceder, vars oljor kan skada ormen, och majskolvar, sand och barkflis, som kan ge tarmfyllnad eller hålla kvar fukten. Bottnen ska vara torr, eftersom ihållande fukt ger fjällröta. Ett lager tidningar under spånen gör rengöringen lätt. Ställ minst ett tätt gömställe i vardera änden, så att ormen kan hålla sig både varm och gömd. Tätt åtsittande gömslen används mer än stora. Ge gärna ett par grenar, korkrör eller stenar som ormen kan skjuta mot. Mata på en platt sten, en platta eller i gömstället, inte på lös botten.

Terrariet ska kunna låsas. Arten är mycket stark, trycker på locket och hittar varje springa, så alla öppningar ska ha lås eller skruvlock.

TEMPERATUR

På dagen ska terrariet vara 24-29 °C med en varm zon på 30-34 °C under värmekällan och en sval ände ner mot 24 °C, så att ormen själv kan välja, särskilt efter en måltid. På natten sjunker temperaturen 3-8 grader, till 18-24 °C. Konstant hög temperatur i veckor belastar ormen och nedsätter hanarnas fertilitet, så en daglig svängning och en årstidsrytm är nyttiga.

Använd en värmematta under en tredjedel av botten, en värmelampa eller ett keramiskt värmeelement, allt styrt av en termostat. Värmemattan ska inte vara varmare än omkring 32-34 °C på ytan. Använd aldrig värmestenar, som kan ge brännskador. Lampor och värmekällor ska sitta så att ormen inte kan röra vid dem.

För låg temperatur kan ge dålig matsmältning, kräkning och aptitlöshet. Ett plötsligt temperaturfall kan ge kräkning. En orm som konstant ligger vid värmen är för kall. En orm som ligger i vattenskålen eller konstant försöker ta sig ut är för varm. Mät med en digital termometer eller en infraröd termometer.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 30-50 %. *Pituophis melanoleucus* kommer från torra, sandiga livsmiljöer, och bottnen ska hållas torr. Ge en tung vattenskål med friskt vatten som inte kan välta och byt vattnet regelbundet. Vattenskålen ska vara stor nog att dricka ur, men inte så stor att den fylls med spillning.

Under hudömsning, som syns på matta fjäll och blåaktiga ögon, kan ormen och det närmaste underlaget dimmas lätt varannan dag tills huden är av. Ett fuktigt gömställe med lätt fuktig sphagnum kan hjälpa, men ta bort det efteråt, så att bottnen förblir torr. Kontrollera efter hudömsningen att ögonskydden och svansspetsen har kommit av. Ormen har lätt för att behålla dem, och rester tas försiktigt bort med en fuktig trasa eller i ett kort, ljummet bad.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Pituophis melanoleucus är dagaktiv, men solar sig sällan och behöver inget UVB-ljus för att hålla sig frisk. En vanlig dag-natt-rytm på omkring 12 timmars ljus och 12 timmars mörker styrd av en timer räcker. Om terrariet placeras vid ett fönster kan de korta dagarna på hösten få ormen att sluta äta, eftersom den uppfattar det som att vintern närmar sig. Det kan användas medvetet före avel, men ska djuren vara aktiva hela året ska ljuset vara tänt minst 12 timmar om dagen. Placera alla lampor utom ormens räckvidd.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Pituophis melanoleucus lever av gnagare, och i fångenskap får den frysta och upptinade möss och råttor. Kycklingar och vaktlar kan ge omväxling. Ge inte levande gnagare, som kan bita ormen. Bytet får högst vara lika brett som ormens bredaste ställe. Ge hellre två små byten än ett stort, eftersom en för stor måltid ger kräkning. Tina bytet långsamt och erbjud det med en lång tång, så att ormen inte förväxlar hand och föda.

Ungar matas var 5:e-7:e dag med 1-2 lagom stora byten. Vuxna djur får en liten vuxen råtta var 5:e-7:e dag och högst två i veckan. Byt till råttor så snart bytet är stort nog, så att ormen inte som vuxen ska behöva 5-10 möss i veckan. Honor som lagt ägg eller ska i vintervila kan behöva lite mer.

Djuren blir lätt för feta. Övervikt ger äggbindning och förkortar livet. Ormen ska vara rund och fast utan synlig ryggrad, och tillväxten får inte pressas fram med stora måltider. Det är normalt att ormen tar en paus från mat i 3-5 veckor utan synlig anledning; är den i övrigt frisk kan pausen vänta ut. Vitamintillskott är onödiga om bytesdjuren är friska och välnärda, och används de ska det vara lätt och högst vid var tredje eller fjärde matning.

BETEENDE OCH HANTERING

Pituophis melanoleucus har ett dramatiskt försvar. Hotad väser den mycket högt, förstärkt av en broskflik framför luftstrupen, vibrerar med svansen, plattar ut huvudet och slår ut i en svepande rörelse. Det liknar en skallerorm, men djuret är inte giftigt. Vildfångade djur är ofta aggressiva, medan uppfödda djur som regel lugnar sig vid regelbunden, kort hantering. Ungar är mest nervösa och kan nafsa.

Ta tag underifrån och stötta hela kroppen, så att ormen inte hänger. Hantera inte ett djur under hudömsning, direkt efter en måltid eller när det är sjukt, och låt nya djur vänja sig innan de hanteras. Djuret är starkt och rör sig snabbt, så håll alltid uppsikt över lås och lock.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könen liknar varandra utvändigt, och könsbestämning kräver en sond eller erfarenhet och överlåts till en erfaren hållare eller en veterinär. Ormarna blir könsmogna efter 3-4 år. Djuren ska vara kraftiga och friska innan de sätts i avel, och tillväxten får inte pressas fram för att nå avelsstorlek snabbare.

PARNING

Arten parar sig i naturen på våren, typiskt april-maj, och hanarna kämpar om honorna. I fångenskap följer avel normalt efter en sval period på vintern. Matningen stoppas tills tarmen är tom, och ljus och värme sänks gradvis; det ges bara friskt vatten. Temperatur och varaktighet är inte dokumenterade för just arten, men som för *Pituophis catenifer* passar omkring 13 °C i några månader. På våren höjs värme och ljus under några dagar, och djuren matas rikligt.

Efter honans första hudömsning efter vilan sätts hanen in hos honan, helst i hennes terrarium. Uppvaktningen kan vara våldsam, så plats är en fördel. Hanen håller fast i honans nacke, och parningen kan vara från en halvtimme till över en timme. Är parningen säkrad flyttas djuren tillbaka var och en till sitt.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

I naturen läggs äggen i juni-augusti. Kullen är normalt 3-24 ägg, i genomsnitt omkring 8. Äggen är vita, läderartade och stora, upp till omkring 66 mm långa, och de klibbar ihop. Honan lägger normalt en kull om året. Ge honan en äggläggningslåda med fuktig sphagnum eller vermikulit och mata henne rikligt efteråt.

INKUBATION

Äggen flyttas till en låda med fuktig vermikulit, där vatten och vermikulit är i lika delar efter vikt, och ruvas som en klump. Ska de skiljas åt skärs de försiktigt från varandra. Temperaturen ska vara 26-28 °C. Äggen kläcks efter 64-79 dagar. Är äggen hopfallna är det för torrt, men för mycket fukt kan inte rättas till. Låt ungarna komma ut av sig själva och skär inte upp äggen för tidigt.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är 33-45 cm långa vid kläckningen och väser och slår ofta ut från första dagen. De ömsar hud inom en vecka, och därefter kan de få sin första måltid. Råttor som första måltid ger färre problem med kräsna ungar senare än möss; de flesta tar upptinade byten utan vidare. Håll dem enskilt i små, ventilerade lådor med gömslen, torr botten och vatten. Mata var 5:e-7:e dag med hela, lagom stora byten. Ungarna växer snabbt de första tre åren.

Hälsa och vanliga misstag

Pituophis melanoleucus är härdig, och de flesta problem beror på fel temperatur, fukt eller utfodring. De typiska felen är:

- För låg temperatur, som ger dålig matsmältning, kräkning och aptitlöshet.
- Fuktig botten och dålig ventilation, som ger fjällröta och hudinfektioner.
- Övermatning, som ger fetma, äggbindning och kortare liv, och för stora måltider, som ger kräkning.
- Hudrester, särskilt ögonskydd och svansspets, som ska tas bort försiktigt efter hudömsning.
- Kvalster och fästingar. Kvalster syns som små svarta prickar på djuret och i vattenskålen och kan ge blodbrist. Behandla med medel från veterinären och rengör terrariet noga. Fästingar tas försiktigt bort med huvudet.
- Tarmfyllnad från sväljd botten, om djuret matas på lös botten.

Tecken på sjukdom är slöhet, kräkning, utebliven eller förändrad avföring, tung eller öppen andning, skrynklig hud och slem från näsa eller mun. Nya djur sätts i karantän i minst 60 dagar. Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om ormen inte äter på flera veckor och samtidigt verkar sjuk.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.

Hela guiden med karta och uppdateringar: herpy.org/sv/ormar/pituophis-melanoleucus